

22.3.2018

Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson elinikäisen oppimisen ja ohjauksen verkostojen yhteistyöryhmien yhteinen kokous

Aika perjantai 16.3.2018 klo 8.30–12.30

Paikka Kouvola, ELY-keskus, Salpausselänkatu 22, 2. krs, iso kokoushuone

Osallistujat

Kymenlaakson liitto	Mia Hämäläinen
Saimaan ammattiopisto Sampo	Anssi Martikainen
Saimaan ammattiopisto Sampo	Anu Nieminen
Saimaan ammattiopisto Sampo	Ella Lehtonen
Lappeenrannan teknillinen yliopisto	Minna Hämäläinen
Kaakkois-Suomen TE-toimisto	Pirkko Korhonen
Kaakkois-Suomen TE-toimisto	Merja Jaatinen
SAK	Ritva Miettinen
Nuorisopalvelut Kouvola	Tuula Soininkallio
Lasten ja nuorten palvelut Kouvola	Reijo Vaurula
Seurakuntaopisto Jaakkima	Helena Markkanen
Työn Vuoksi Ry	Kirsi Reiman
Kouvolan seudun ammattiopisto	Antti Hieta
Aikuiskoulutuskeskus Kouvola	Tuija Arola
Kymenlaakson alueverkosto	Hilkka Huisko
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu	Eeva Kuoppala
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu	Anne Vuorivirta
Cursor Oy	Maarit Koverola
Kotkan ohjaamo	Kaisa Heimonen
Haminan ohjaamo	Irina Kujanpää
Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto	Linda Jaatinen
Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto	Anne Kainlauri
Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto	Timo Erikoinen
Hämeen ELY-keskus	Niina Lamberg
Pyroll Oy	Reino Uusitalo
Kainuun ammattiopisto	Marko Karvonen
Keski-Suomen ELY-keskus	Pasi Savonmäki
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Asko Jaakkola
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Heikki Melolinna
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Juha Linden
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Ritva Kaikkonen, pj

NY-yrityksiä:

Saimaan ammattiopisto Sampo, Suklaa	Unelma NY
Saimaan ammattiopisto Sampo	Katariina Myllärinen
Saimaan ammattiopisto Sampo	Elina Karhu

Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto, Poreilux NY
 Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto Janita Peltonen
 Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto Juulia Mälkiä
 Karhulan lukio, Karhulan lukion yrittäjyyslinja, Wooden Hanger NY
 Karhulan lukio Ester Heikkilä
 Karhulan lukio Mette Hyytiäinen
 Kouvolan seudun ammattiopisto, NY:t koru- ja pienesinevalmistus
 Kouvolan seudun ammattiopisto, Parhelia Ny Marjo Sorsa
 Kouvolan seudun ammattiopisto, Parhelia Ny Maj Koivula
 Kouvolan seudun ammattiopisto, Roihu NY, Jonna Pilli-Sihvolan tuotteita
 Kouvolan seudun ammattiopisto, Lievo Ny Jasmin Keinänen
 Kouvolan seudun ammattiopisto, Kalva Ny Seeni Kuikka
 Kouvolan seudun ammattiopisto, Eloisa Ny Sanni Häkkinen

1. Kokouksen avaaminen, läsnäolijoiden toteaminen ja esittely

Kehittämispäällikkö Ritva Kaikkonen, Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Ritva Kaikkonen toivotti Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson ELO-yhteistyöryhmät tervetulleiksi kokoukseen.

2. Kaakkois-Suomen ELO-verkoston toimintaa ja tuloksia

Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson Nuori Yrittäjyys – caset, pitchaukset yritysesittelyyn

Saimaan ammattiopisto Sampon, Etelä-Kymenlaakson ammattiopiston Ekamin ja Karhulan lukion NY-yritykset suorittivat loistavat yrityspitchaukset. Pop-up-myyntiin osallistui myös Kouvolan seudun ammattiopiston NY-yrityksiä ja opiskelijoita

Kommenttipuheenvuoro *YES-kummi 2018, teollisuusneuvos Reino Uusitalo, Pyroll Oy*

*YES-verkosto palkitsee vuosittain yrittäjän tai työelämän asiantuntijan, joka on toiminut vapaaehtoisena YES Kummina kouluyhteistyössä. Tänä vuonna vuoden YES Kummi -tunnustuksen sai kaksi henkilöä, **Pyroll Oy:n Reino ja Aleks Uusitalo.***

*”Reino ja Aleks Uusitalo ovat toimineet Huutjärven koulun yrityskummeina aktiivisesti jo parinkymmenen vuoden ajan. Sinä aikana he ovat osallistuneet lukuisiin koulun yrittäjyysprojekteihin ja teemapäiviin, tarjonneet tet-paikkoja koulun opettajille ja kertoneet yrittäjätarinaansa koulun oppitunneilla. Pyroll Oy on myös tukenut koulun yrittäjyyskasvatustyötä taloudellisesti, sanoo YES ry:n toiminnanjohtaja **Sanna Lehtonen.**”*

Lisää Reinon ja Aleksin YES-kummiudesta voit lukea täältä
<http://www.yesverkosto.fi/2018/02/08/vuoden-yes-kummeina-2018-palkittiin-isa-ja-poika-reino-ja-aleksi-uusitalo-ovat-toimineet-huutjarven-koulun-yrityskummeina-jo-20-vuotta/>

Tutustu YES Kummi -toimintaan: **yeskummit.fi**

Reino Uusitalo kertoi, että oppilaita on ollut kesäharjoittelussa. On ollut yrittäjäyöpäiviä (tiettyjä teemoja), oppilaat ovat suunnitelleet esim. pakkauksia ja niiden ilmettä. Pyroll tekee kartonkipakkauksia,...

Yhteistyötä on ollut Huutjärven koulun kanssa; uusia ideoita ja ajatuksia, innovatiivisuutta, kannustetaan riskinottoon, uskallus tehdä, ajatella laaja-alaisesti, toteuttaa omia innovaatioita yrityksessä.

Digitaalisuus laaja-alaisesti on kaikessa yritystoiminnassa, tekoäly, koneoppiminen, robotiikka, robotointi liittyy liiketoimintaan, digitaalisten järjestelmien käyttö, logistiikka, tuotannon sujuvuus voidaan robotoida mahdollisimman pitkälle.

Ollaan verkostossa jokainen oman alueensa osaaja

SuklaaUnelma NY:lle sparrausta: toiminnan laajentaminen, median hyödyntäminen, valmistus ja jakelu, digitaalinen osaaminen, tuotannon automatisointi. Lontoossa on yksi suomalainen ainakin menestynyt; hieno tarina.

Poreilux NY:lle sparrausta: kaunis pakkauksen muoto, tuoksu, tunne vaikuttaa paljon. Hinta on edullinen; 3:lla voisi kertoa ja katetta tulisi olla 70%. Jakeluverkostot.

Karhulan lukio on tehnyt monia projekteja. Wooden Hanger NY:lle sparrausta: puulauta on kaunis ja arvokas, luxustuote sisustukseen, miellyttäviä yksityiskohtia tuo asuntoon. Kansainvälisyys on hyvä asia, yhteydet tuo osaamista ja kokemusta, kokeilla toisessa kulttuurissa omia juttuja, uskaltaa olla rohkea ja kohdata toisia kulttuureja. Rohkaista liikkumaan. Näköaloja.

Esiintyjille annettiin kiitokseksi Kouvolan lakritsia. Ks. kuva alla.

Reino Uusitalo yrittäjän tarina

Maatalon poika, 5–6-vuotiaana tuumannut ”ei minusta maanviljelijää tule”. Rahaa on saatava. Pienenä möi pääsiäiskortteja, sai kannustusta, kasvatti vihanneksia ja porkkanoita ja vei osuuskauppaan.

Isällä oli ollut mehiläisiä 5-7 pesää. Reino sai hoitaa. Sai aika hyvän tulon. Maa- ja metsätöitä, oksia, kuukausi sokerijuurikkaan harventamista. Omaa rahaa oli aina. Opiskeli sähköalaa. Kotkassa paperitehtaalle haettiin työnjohtajaa. Pääsi töihin.

Omia ideoita. Patenteja haettu. Voikkaalta löytyi arkituskone. Navetta tyhjillään. Pystytettiin kone. Ostettiin satamasta rulleja, arkitettiin, annettiin asiakkaille. Paperia meni paljon, samana päivänä lasku perään, kuukauden maksuaika. Varasto oli kuin pankki, joka päivä sisäinen kalkulaattori pelasi; tuliko tänään vai menikö rahaa. Oppi hyvin miten päivä meni; jos meni huonosti, seuraavana päivänä paikattiin heti. Siihen aikaan ei saanut rahaa mistään. Täytyi olla itsellä oma pankkivarasto. Ostettiin vähän enemmän raaka-ainetta ja koetettiin tehdä enemmän ja varaston arvo kasvoi. Voi säätää mihin tarvitsi rahaa. Aika kului ja päästiin investoimaan ja laajentamaan. Aika paljon toimiala muuttui.

Vuosikymmenet on eletty rakennemuutosta, toimialamuutosta. Monia pakkaustehtaita ostettiin. Yhdistämisiä. Luotettava toimija ja metsäteollisuuden kumppani. Paljon palveluntuottajia. Monissa yrityksissä mukana. Yrittäjien kumppani. Tuki on tärkeää. Aika suuria onnistumisia. Monta yritystä. Innovaatioita paljon. Mahdollisuuksia on ollut hirveän paljon. Mahdollisuuksia on joka päivä enemmän kuin eilen. Digitaalisuus. Maailma on avoin. Samat mahdollisuudet on kaikilla. Rohkeutta pitää olla. Pitää uskaltaa heittäytyä. Myöhemmin pystyy korjaamaan. Kumppaneille tukea. Luottokavereita, mentoriapua. Muuten on yksin. Täytyy uskaltaa luottaa muihin. Vuodet ovat olleet värikkäitä ja moninaisia. 70-luvun jälkipuoliskolla, kun yritys kasvoi, meni metsään lenkille (juoksi 16 tai 21 km). Se oli ihanaa. Aurinko paistoi. Samalla asioiden käsittelyä. Suuri voima. On jatkunut. Käynyt 60 eri maassa juoksemassa maratonia; liikunta on keventävä tekijä. Täytyy elää tätä päivää, olla valmis ja innovatiivinen, uskoa. Nuorilla vahva digitaalinen tausta ehdottomasti oltava.

Yritysrakenteet muuttuvat. On otettava vastuu omasta tekemisestä. Vaatii osaamista, motivaatiota. Oma vastuullinen työ. Vastuuta työntekijöille. Vastuun jakamista.

Uusitalo kaipaa riskejä, tykkää innovaatioista. Koulun kanssa on kiva tehdä. Koulussa pitäisi yksilöt huomioida, synnyntäinen taipumus olla oma persoona ja osaaja. **”Minä olin yrittäjä.”** Toiset on suunnittelijoita, ... Toivoo, että voi kehittyä sillä alalla, jolle on taipumusta ja haluaa. Ei vanhemmat pakota. Riskin ottaminen ja ympäristön paineiden sietäminen. On hyvä tehdä sitä, mitä haluaa. Antaa paljon enemmän. Yhteiskunnasta tulee avoimempi.

3. YritysAmis®: yrittäjyyskasvatusta Kainuun mallilla

Kulttuuriala, opettaja Marko Karvonen Kainuun ammattiopisto

Kainuun ammattiopiston YritysAmis® on viime vuosien tärkein ammatillisen koulutuksen kehittämisen ja yrittäjyyskasvatuksen innovaatio ja esikuva Suomessa ja kansainvälisesti.

Marko Karvonen on ollut kehittämässä YritysAmis -konseptia alusta saakka. YritysAmis -tuotemerkki on rekisteröity ja sitä on lähdetty viemään eteenpäin

kansainvälisestikin. Jääkausi - elokuvaa tehdään mestari-kisälli-mallilla. Tällä mallilla toimitaan. Tuottava idea -kilpailussa Kainuun ammattiopisto valittiin parhaaksi. New Yorkissa esillä. Porissa SuomiAreenalla tunnustus otettiin vastaan. **Pitää ottaa riskejä ja uskaltaa toimia.** Kun ideasta 70% tuntuu olevan jo hyvällä mallilla, niin sitä pitää ryhtyä heti toteuttamaan. OPH:n järjestämässä ammattikoulutuksen parhaat käytänteet 2016 palkittiin rohkeimpana tahona. Kainuun ammattiopiston malli ja professori Kai Hakkaraisen teoria sopivat yhteen. Tutkija tekee nyt tutkimusta YritysAmis-mallista. Sitä voidaan hyödyntää myös korkeakouluihin. Tiimeissä toimitaan uudella tavalla. Oppimiseen syttyminen, innostuminen ovat erinomaisen tärkeitä asioita. Annamme oppimisen sytykkeitä. Opiskelija ja ohjaaja pystyy syttymään tekemiseen.

OPH:sta palautetta: OPH alkoi suunnittelemaan sitä, mitä Kainuun ammattiopisto oli jo tehnyt. Vuonna 2010 silloinen rehtori oli todennut henkilöstölle, että ette keksi yhtään mitään. Seurauksena oli, että henkilöstö ryhtyi miettimään mitä voitaisiin tehdä. Mallia ryhdyttiin kehittämään. Nuorten kanssa on tärkeää tehdä työtä rakkaudesta. Sparraamassa on ollut nuoria julkisuuden henkilöitä. He ovat kertoneet oman tarinansa ja projekteja on heidän kanssaan tehty. Näin on saatu nuoria innostumaan.

Opiskelija on tähti. Tule sellaisena kuin olet. Jokainen opiskelija otetaan vastaan henkilökohtaisesti. Eri vuosikurssien opiskelijat eri aloilta tekevät yhteistyötä. Luomme hyvän mielen koulua. Innostuminen on todella tärkeää - sekä opiskelijoiden että ohjaajien innostuminen. Omalla tasolla on tärkeää päästä huippusuoritukseen. Motivaatio löytyy. Mikä opiskelijoita kiinnostaa, mistä opiskelija on innostunut? Opiskelijan kanssa keskusteltaessa löytyy häntä innostavat asiat. Ohjaajat ovat läsnä koko ajan.

Kainuun ammattiopistossa ei ole perinteisiä luokkahuoneita. Lukujärjestyksiä ei myöskään ole. Teoria käydään samalla läpi, kun tehdään töitä. Luokan edessä ei opeteta. Opiskelijoiden oli paljon helpompi lähteä mukaan uudistukseen kuin joillakin ohjaajilla. Sanottiin, että siivouskomeroon voidaan tehdä luokkamainen tila. Jos joku haluaa opettaa perinteisellä mallilla, menköön ”komeroon” ja paasatkoon tyhjiille seinille opetusta. Sitten hän voi palata opiskelijoiden pariin projekteihin. Vanhasta, autoritäärisestä opettamisesta pyrittiin pois. Istumme kehämuodossa, jossa kukin näkee toisten kasvot.

Missä sitten opitaan? Opitaan AmisYrityksissä. On puutarha, ravintola, toimisto, kahvila, navetta –oppimisympäristöjä. Opiskelijat menevät töihin AmisYrityksiin. Jonkin verran opiskellaan verkossa. Tietoa etsitään yhdessä verkosta, jaetaan tietoa kaikille. Pidetään esim. 10 – 30 minuutin tietoisuuksia, workshoppeja. Sitten jatketaan projekteja. Klinikoita: tietoisuushetkeen opiskelijat tulevat hakemaan neuvoja. Tutkitaan asioita yhdessä. Opiskellaan yhdessä NY-yrityksissä, projekteissa, työpaikoilla, osuuskunnissa. **Jokainen Kainuun ammattiopiston opiskelija perustaa ensimmäisenä tai toisena lukuvuotena NY-yrityksen. He pyörittävät sitä vuoden.**

Kainuussa tehdään elokuvia; esimerkiksi voi olla 70 opiskelija tekemässä elokuvaa. Toimitaan mestari-kisälli-mallilla ja opiskelijat oppivat todella paljon.

Parasta oppia on se, kun opiskelijat ryhtyvät tekemään yritykseen projektia. Opiskelijoille annetaan vastuuta. Oppimisympäristöt kuntoon ensin – on mukava tehdä yrityksissä töitä. Opiskelijat ovat kahvilassa töissä; opiskelijat tekevät kirjanpidon, laskutukset, tekevät työvuorolistat. Kiihdyttämässä kaikki eri alojen opiskelijat kokoontuvat. Siellä syntyy uusia yritysideoita, esimerkiksi meikkimedia

(meikkaus- ja mediapuolen ihmisiä, he toimivat yhdessä ja syntyy luovia yrityksiä). Pajassa syntyy ideoita. Työntekijöille annetaan mahdollisuus ideoida. Esimerkiksi uutishuone; opiskelijat järjestävät kyselytunteja (Twitterissä voi kommentoida) ja vedetään suoria lähetyksiä. NY-semifinaalit ovat tärkeitä.

Yrittäjyyskasvatus tuo positiivisen kierteen; oppimistulokset paranevat.

Aiemmin opiskelunsa keskeyttäneet opiskelijat saavat tutkintonsa suoritettua YritysAmiksessa. He valmistuvat ja tekevät tosi hyvää työtä. Oppimisen avaintaidot on tosi tärkeä asia. Koko ajan ollaan yrittäjien kanssa tekemisissä, erilaisten 3. sektorin toimijoiden kanssa tekemisissä, erilaisten yhteiskunnassa olevien toimijoiden kanssa tekemisissä. **Elinikäisen oppimisen avaintaidot karttavat todella hyviksi.** Haetaan kaikille positiivisia kokemuksia. Meillä on myös mahdollisuus epäonnistua. Kukaan ei uskalla ottaa riskejä, jos pelkää epäonnistuvansa. YritysAmiksessa istutaan aina **tiimiympyröissä**. Jokainen näkee toisensa. Opettajilla ja opiskelijoilla on erilaisia tiimejä. Kysytään kysymyksiä ja näin jokainen pääsee puhumaan. Näin kukaan ei koe itseään ulkopuoliseksi.

Hehkutuksia -tilaisuuksia kerran kuukaudessa, joissa opiskelijat pääsevät hehkuttamaan heidän omaa osaamistaan. Ei anneta kritiikkiä. Kaikki saa kehua omaa tekemistään vuorotellen eri projekteissa. Mitä on tehty, mitä opin, miten toimittiin, mikä lopputulos oli. Välillä on musiikkia, omenamehulla kippistellään. Kyseessä on sosiaalinen show. Siellä kehuaan ja taputetaan. Tämä luo yhteenkuuluvuuden tunnetta. Samalla saadaan jaettua eri aloille tietoa siitä, mitä oikein tehdään. Yhteistyöideoita syntyy. Kaikilla opiskelijoilla on hehkutuspassi, johon saa leimoja sekä osaamispisteitä. Opiskelijoita palkitaan.

Miten ihminen oppii parhaiten? Oppimiselle syttyminen ja innostuminen on kaikkein tärkein asia. Oikeat asiakkaat. Luodaan heimotunnetta – siis kuulutaan johonkin (opiskelijoihin, ohjaajiin, yrittäjiin). Opettajien ja opiskelijoiden on uskallettava ”tehdä hyppy kylmään veteen”. Ollaan kuitenkin rannalla odottamassa, jos jotain sattuu oppilaalle, hänelle heitetään pelastusrengas. Opiskelijoiden puolesta ei kuitenkaan tehdä asioita. **Muutos vaatii ihan oikeasti uutta opettajuutta. Ei suunnitella miten opetetaan vaan suunnitellaan miten me kaikki opitaan yhdessä.** Tiedon jakaminen on tärkeää myös työelämässä. Sauli Niinistö ja Sanni Grahn-Laasonen ovat vierailleet Kainuun ammattiopistossa ja antaneet erittäin positiivista palautetta YritysAmis -toimintamallista.

Ajattelu muuttuu vain kyseenalaistamalla entinen ajattelu. Sen jälkeen toiminta muuttuu. Tämä sopii kaikille aloille. Reilu meininki! Kaikki alat ovat tulossa YritysAmis-malliin mukaan. Valmennukset on aloitettu sekä Suomessa että ulkomailla. Hollannissa on autoalalla yhteistyötä. Siellä ajattelumallia on viety vielä eteenpäin. Yhteistyössä oppii. On opiskelija- ja yritys vaihtoa.

Jääkausi -elokuvan kuvaukset ovat menossa. Opiskelijoita on kuvauksissa ja tekevät töitä.

[Ks. liite](#) (67 Mt, wetransfer.com, ladattavissa 28.3.2018 asti)

NY-yritysten Pop-up-myyntiä ja verkostokahvit (noin klo 10.30–11.00)

4. Kaakkois-Suomen ELO-toimintasuunnitelma, strateginen painopiste 2: Opinto- ja uraohjaus kytketään yhdeksi palvelukokonaisuudeksi

Ajankohtaista Kaakkois-Suomen Ohjaamoista

Koordinaattori Kaisa Heimonen, Kotkan Ohjaamo

Kaisa Heimonen kertoi ajankohtaisia kuulumisia Kaakkois-Suomen Ohjaamoista.

Kouvolan Ohjaamotoiminta pysyvää toimintaa Kouvolassa 1.3.2018 alkaen. Kaupunki palkannut koordinaattorin ja palveluohjaajan. TE-palvelut palkannut kolme uutta työntekijää Ohjaamotoiminnan vakinaistamiseksi Kouvolaan.

Kouvolan Ohjaamo mukana STM:n Ohjaamoiden psykososiaalisen tuen kehittämis-hankkeessa 2018-2019. Verkostoyhteistyö jatkuu ja kehittyy. Nuoren elämän kokonaisvaltainen huomioiminen myös tulevaisuudessa. Ohjaamo on jatkuvasti kehittyvä alusta ja mahdollisuus tarjota palveluja ja kohtaamisia nuorten kanssa.

Etelä-Karjalan Ohjaamo: Hanke päättyi 28.2.2018. Nuorten antama palaute positiivista, keskiarvo 9,1. "Tää timantti on jo hiottu." 1.3.2018 alkaen Ohjaamotoiminta pysyvää toimintaa. Työntekijöinä: ohjaamokoordinaattori (Lpr kaupunki), 2 ohjaamонуoriso-työntekijää (Lpr kaupunki) 2,5 etsivää nuorisotyöntekijää (Lpr kaupunki), 1 nuorisoneuvoja (Lpr kaupunki), TE-toimiston nuorten palveluiden asiantuntijat yhteensä 5hlöä (3 palkattu TEM:n ohjeen mukaisesti), sairaanhoitaja/mielen-terveys- ja päihde 2h/vk (Eksote), sosiaaliohjaaja 2h/vk (Eksote-tavoitteena lisätä mukana oloa), maahanmuuttopalveluiden sosiaaliohjaaja.

Kotkan Ohjaamo: 2 uutta ohjaamotyöntekijää (TEM, 1.3.2018->), 1 koordinaattori (Kotkan kaupunki), 3 Kotkan saari, Karhula (1.4.->), Länsi-Kotka. Työllistymisen edistäminen: SHELL'S ANGLES ROCKMUSIKAALI, WORK PILOTS (n. 850 käyttäjää, 837 h työtä).

Haminan Ohjaamo: Irina Kujanpää johtaa Haminan Ohjaamo. Haminan Ohjaamo on aloittanut; avajaisviikolla n. 300 kävijää. Tilojen, laitteiden ja kalusteiden hankinta toiminnan käynnistämistä varten. Henkilökunnan rekrytointi.

[Ks. liite](#)

Keskustelua: Opinto-ohjaaja Anssi Martikainen kysyi ohjaamонуorten osallistumisesta yhteishakuun. Miten nuoret saadaan hakemaan ja innostumaan toisen asteen opintoihin? YritysActionia tarvittaisiin mukaan. Martikainen on käynyt Imatran ja Lappeenrannan ohjaamoissa kertomassa toisen asteen reformista. Miten saisimme opiskelunsa keskeyttäneet innostumaan tutkinnon opiskeluun? Mikä kiinnostaa, innostaa? Hehkutusta tarvitaan.

Reino Uusitalo: Yrityksille tarjotaan jatkuvasti koulutusta ja tukirahaa, projektirahaa. Ei yrityksille, vaan nuorille. Suomi on maailman onnellisin maa. Onnellisuus perustuu pitkälti koululaitokseen, osaamiseen, kansainvälistymiseen. Projektien pitäisi olla nuorisolähtöisiä. Osaavat nuoret ovat suurin voimavara yrityksille. On saatava ammatillinen perustutkinto nuorille.

AmmatINVALinnanohjaaja Pirjo Laiho TE-palveluista kertoi, että ohjaamoissa käsiteltävät teemat ovat yleensä työllistymiseen ja kouluttautumiseen liittyviä.

Työntekijät tuovat yrityksille osaamisellaan kasvua. TE-palveluissa ohjataan myös urasuunnittelua. Koulutus on keskiössä nuorille.

Ritva Kaikkonen totesi, että toisen asteen tutkintojen suorittaminen laitetaan keskiöön ELO-verkostotyössä. Se on yksi kehittämisen painopiste. Hämeen ELY-keskuksen edustajan Niina Lambergin välityksellä menee viestiä projekteihin liittyen Hämeen ELY-keskuksen rakennerahastoväelle.

5. Ohjaamot maakuntien Suomessa

Kohtaamo-projektin projektipäällikkö Pasi Savonmäki, Keski-Suomen ELY-keskus

Pasi Savonmäki kuvasi Ohjaamo – lähtökohtia: Ohjauksen voimavarojen yhdistäminen, tietoa, neuvontaa ja ohjausta yhdestä paikasta monialaisesti, ohjauksen fokus: kouluttautuminen, työllistyminen ja arjen hallinta, palvelun maksuttomuus ja vapaaehtoisuus, korjaavasta työstä ennaltaehkäisyyn.

Ohjaamojen toiminnalle on ollut tilaus. Ohjaamojen palvelut ovat kaikille avoimia palveluja. Mielikuvat ohjaamojen toiminnasta ovat tärkeitä. Palvelupolkujen lyheneminen on tavoitteena. Työ ja yrittäjyys, koulutus ja opiskelu ja oma talous ovat kolme keskeistä palvelua.

Ohjaamotoiminnan perusteet:

<http://kohtaamo.info/documents/21827/35282/OHJAAMOTOIMINNAN+PERUSTEET/4ace052d-bfab-4736-8f71-70c7b6a63378?version=1.0>

Ohjaamot maakunnissa (taustaa)

Huomioita: Maakunnalla on Ohjaamoiden järjestämisvastuu yhteensovittamisvelvollisuuden kautta. Rekry-lain mukaisesti maakunnassa on oltava nuorille monialaisia ohjauspisteitä. Nuorisolain mukaisesti kunnassa on oltava palveluverkosto.

Kysymyksiä: Palveluverkoston ja maakunnan järjestämisvastuun suhde? Mikä on riittävä taso ja määrä -> maakunta arvioi. Miten sovitetaan markkinavetoinen toiminta yhteen kuntien ja muiden palveluntuottajien palveluihin saumattomiksi palveluketjuiksi? Tulevaisuudessa maakunnat kilpailuttavat kasvu- ja sote-palvelut ohjaamoihin, jos markkinatilanne sen sallii.

[Ks. liite](#)

6. Kaakkois-Suomen ELO-toimintasuunnitelma, strateginen painopiste 1:

Oppilaitokset (& kaikki yrittäjyyttä tukevat tahot) ja elinkeinoelämä yhteistyössä systemaattisesti

Suunnittelutyöryhmän esitys: Projektipäällikkö Maarit Koverola, Cursor Oy, Coordinator Minna Hämäläinen, LUT, Projektipäällikkö Hilikka Huisko, Ekami, opinto-ohjaaja Anssi Martikainen, Saimaan ammattiopisto Sampo

Maarit Koverola kertoi, että *Kaakkois-Suomessa julkaistiin Väylä yrittäjyyteen - Kaakkois-Suomen Yrittäjyyskasvatuksen strategia 2020 marraskuussa 2014.*

https://www.cursor.fi/sites/cursor40.cursor.local/files/liitetiedostot/yrittajyyskasvatuksen_strategia_13.11.2014.pdf

Strategia on otettu käyttöön sopivana ajankohtana huomioiden mm. opetussuunnitelmauudistus. Yrittäjyyskasvatus virtaa Kaakossa – yrittäjyyskasvatusstrategiasta yrittäjyyden ekosysteemiksi (2015-2017) tuloksia:

Tavoite 1. Yrittäjyyskasvatusstrategian jalkauttaminen Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan kuntien ja koulutusten järjestäjien toimintaan

Tulos: Elinkeinostrategioihin, koulutuksen järjestäjien strategioihin ja kaikkien kouluasteiden uudistettuihin opetussuunnitelmiin kirjattiin yrittäjyys vahvemmin. Päättäjien tietoisuus yrittäjyyskasvatuksesta lisääntyi merkittävästi. Yhteistyö yrittäjäjärjestöjen kanssa on syventynyt. Esim. yrittäjyuden ammatillinen neuvottelukunta (Ekami), yhteiset tapahtumasuunnitelut ja toteutukset. Yrittäjien näkemykset huomioidaan koulutussuunnittelussa.

Tavoite 2. Opetus- ja ohjaushenkilöstön yrittäjyyskasvatusosaamisen lisääminen
Tulos: Veso-koulutukset, LUT:n suunnittelemat ja toteuttamat opettajille suunnatut yrittäjyyskoulutukset, Osaavia opettajia ja yrittäviä nuoria –hankkeen koulutus Ekamin ja Ksaon johdolle, YESin NY-ohjelmakoulutukset opettajille ja opiskelijoille, Turun yliopiston OSPEY koulutus, Opinto- ja benchmarkingmatkat mm. Yrittäjyyden ytimessä seminaarit, NBF, Gradia (JAO), Salpaus, SLUSH, Yrittäjyyskasvatus-koulutukset varhaiskasvatuksessa.

Minna Hämäläinen, Lappeenrannan teknillinen yliopisto

Minna Hämäläinen kertoi, että LUT järjesti pedagogisia koulutuksia Kaakkois-Suomen oppilaitosten opettajille ja päivähoidon henkilöstölle (varhaiskasvatus). Myös järjestettiin räätälöityjä koulutuksia.

Tavoite 3. Arvioinnin ja seurannan sisällyttäminen osaksi yrittäjyyskasvatusta
Yrittäjyyskasvatuksen arviointia, toimenpiteiden toteutumista ja opettajien kehittämisen seuranta on tehty hankkeen aikana LUT:n **Yrittäjyyskasvatuksen mittariston™ (www.lut.fi/mittaristo) avulla.**

Tulos: Yrittäjyyskasvatuksen mittariston vastauksista on tehty kooste hankkeen alussa (2014), hankkeen aikana (09/2015, 04/2016, 10/2016, 05/2017, 10/2017) sekä hankkeen lopussa 11/2017. Lisäksi vertailuarvona on käytetty Väylä Yrittäjyyteen – Kaakkois-Suomen yrittäjyyskasvatusstrategia ja toimintaohjelma 2020 –hankkeen (S12412) aikana tehtyä mittausta (2013).

Minna Hämäläinen, Lappeenrannan teknillinen yliopisto

Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo on itsearviointityökalu, joka löytyy netistä. <https://developmentcentre.lut.fi/muut/mittaristo/>

Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo™ on itsearviointityökalu perus- ja toisen asteen opettajille ja rehtoreille. Mittaristo soveltuu myös opettajaksi opiskeleville. Mittariston avulla voit arvioida sekä kehittää omaa ja oppilaitoksesi yrittäjyyskasvatusta. Mittaristo on maksuton, helppokäyttöinen ja nopea.

Yrittäjyyskasvatusmittaristo ohjaa toimintaa. Antaa koulun johdolle kokonaiskuvaa, miten teemat toteutuvat oppilaitoksessa. **Mittaristo on Suomen lisäksi käytössä myös 23 maassa Euroopassa.** Se kertoo yrittäjyyskasvatuksen toteutumisesta ympäri Eurooppaa, Suomen lisäksi.

Mittaristo on tarkoitettu kaikille opettajille tukemaan yrittäjyyskasvatuksen toteutumista. Täytettävä vähintään kerran vuodessa. Opettaja voi seurata omaa kehittymistään. Käyttäjämäärän kehitys on ollut yksi mittari hankkeessa. Käyttäjämäärä on kasvanut tasaisesti koko hankkeen aikana. Yrittäjyyskasvatuksen suunnitelmallisuuden, arvioinnin ja mittaamisen kannalta tämä on hyvä asia. Kertoo sen, että yhä useampi opettaja on systemaattisesti kehittänyt yrittäjyyskasvatusta ja arvioinut toimintaansa. Säännöllinen seuranta, suunnitelmallisuus ja arviointi on lisääntymässä ja oikeaan suuntaan menossa.

Huomattavaa kehitystä on tapahtunut hankkeen aikana. Asiat ovat olleet näkyvästi esillä eri foorumeissa ja eri verkostoissa. Yritysten kanssa tehtävä yhteistyö on lisääntynyt. **Yrittäjyys näkyy osana opetusta merkittävästi aikaisempaa enemmän. Projektimaisia kokonaisuuksia tehdään kouluissa aikaisempaa enemmän. Erilaisia yrittäjämäisiä oppimisympäristöjä hyödynnetään paljon enemmän.**

Kehittämisen kohteita: Yrittäjämäinen toimintakulttuuri ei ole kehittynyt erityisesti yrittäjämäiseen suuntaan. Tässä on tuleville vuosille haasteita. Kaikki opettajat eivät tunnista itsessään yrittäjämäisen opettajuuden piirteitä. Oppilaiden aktiivisuuden ohjaamista voisi olla vielä enemmän.

Ammattikorkeakouluille on tehty myös mittaristo. Ammattikorkeakoulujen yrittäjyyden sisällöt ovat erilaisia kuin perusasteella ja toisella asteella. Teemoittaisesti ollaan Suomen keskiarvon tuntumassa. Kehitettävää on.

Tavoite 4. Kaakkois-Suomen yrittäjyyskasvatusfoorumin vakiinnuttaminen
Tulos: Eri tavoin toteutettuja foorumeja (4 + 1).

Hilkka Huisko, Ekami kuvasi kilpailutoimintaa: On pidetty useat paikalliset messut, joista parhaat NY-yritykset on valittu Helsinkiin Uskalla Yrittää –finaaliin. Viime vuonna osallistuttiin Riikan kansainvälisille messuille. Nyt on myös lähdössä Poreilux NY.

Tavoite 5. Yrittäjyyttä tukevien oppimisympäristöjen luominen
Tulos:

- NY opinto-ohjelmia otettu käyttöön monissa oppilaitoksissa ja uusilla koulutusaloilla, Ekamissa, Ksaossa ja Harjussa. Esim. NY Pikku yrittäjät, NY-leirit ja NY Vuosi yrittäjänä
- NY Uskalla yrittää semifinaali ja messutapahtuma Kauppakeskus Pasaatissa
- NY Uskalla yrittää finaali vuosittain Hkissä
- Kansainvälinen (NY) JA Student Company Festival and Teachers' Conference
- Oppimisosuuskunnat Ekami, KSAO
- Pop up yrittäjyys tapahtumien yhteydessä, kauppakeskuksessa, konttorilla
- Kehitetty fyysisiä oppimisympäristöjä yrittäjämäisiksi esim. bisnesverstas Haminan Ekamin kampuksella, luokkatiloja Kotekolla, Kotkassa
- Työelämälähtöiset projektit ja tapahtumat esim. yrittäjyyspäivät, yrittäjyyden teemaviikot, kilpailut, yritysvierailut yms.
- Lukioden opiskelijoiden työelämään tutustumisjaksot, ope TET
- **Luopuvien yrittäjien ja opiskelijoiden kohtaannuttamiseksi oppimisopimusmalli Yrittäjän ammattitukinnon suorittamiseksi**
- **Cursorin yrittäjyysneuvojan säännölliset aloittavan yrittäjän infot Ekamin opiskelijoille kaikilla kampuksilla**

Maarit Koverola kertoi, että Suomessa on 17 YES-alueoimistoa, jotka toimivat koulutusorganisaatioiden tai kehittämissyhtiöiden alla. Meillä Cursorin alaisuudessa on Kotka-Haiminan YES. YESin alla on vahvana NY-toiminta; leirit ja vuosi yrittäjänä. Opettajan koulutuksia on myös paljon järjestetty YESin puitteissa. Verkostossa on myös hankkeita. Uutena on alkamassa UpAction-hanke Kaakkois-Suomen laajuisena verkostona.

Tavoite 6. YES aluetoimistojen rooli – toiminnan vakiinnuttaminen

Tulos: YES Imatra toiminta käynnistyi syksyllä 2017. YES aluetoiminnan jatkuvuus alueilla.

Tavoite 7. Yhteistyö Yrittäjäksi ammatillisesta koulutuksesta -hankkeiden ja muiden yrittäjyyskasvatus -hankkeiden kanssa

Tulos: On syntynyt Kaakkois-Suomen yrittäjyyskasvatustoimijoiden toimiva verkosto. Up Action – silta tulevaisuuden yrittäjyyteen –hanke (1.1.2018-31.12.2019)

Yrittäjyyskasvatus virtaa Kaakossa – yrittäjyyskasvatusstrategiasta yrittäjyyden ekosysteemiksi (2015-2017) - hankkeelle asetetut tavoitteet on saavutettu.

Kymenlaaksossa on noin 200 NY-yritystä.

[Ks. liite](#)

Anssi Martikainen, Samposta painotti opiskelijoiden sisäistä yrittäjyyttä, motivaatiota suorittaa tutkinto loppuun. Sitä kautta löytää itselle hyvä elämä ja mennä eteenpäin. Martikainen kertoi Sampon yrittäjyystoiminnasta (Päivi Ovaskan sijaisena). Projektipäällikkö Päivi Ovaska on saanut todella paljon tulosta aikaan Samossa yrittäjyyden osalta.

Yrittäjyyden hankkeet Saimaan ammattiopisto Samossa, projektipäällikkö Päivi Ovaska

Yrittäjäksi ammatillisesta koulutuksesta ESR ja EAKR 2015-2017

Saimaan ammattiopisto Sampon ja Saimaan ammattikorkeakoulun yhteinen yrittäjyyspolku, joka sisältää digitaalisen oppimisympäristön, yrittäjyyden opintoja ja matalan kynnyksen yrityshautomotoiminnan yrittäjämentoreineen.

- Yhteinen POLKU-MOODLE verkko-oppimisympäristö, jossa 7 yrittäjyyden verkkokurssia, yhteensä suorittanut 224 Saimian ja Sampon opiskelijaa

Perustettuja yrityksiä:

- **NY-yrityksiä 45 kappaletta, 92 opiskelijaa**
- **2 osuuskuntaa , joissa yht. 70 opiskelijaa ja valmistunutta ammattilaista**
- **3 toiminimiyritystä, 2 osakeyhtiötä (Tmi Satu Uusitalo, Millainen Koti, Tmi Elisa Paakki, Tahilia, Big Pappa Oy , Jävla SåsBolag Oy)**
- **36 yrittäjämentoria + 4 leijonaa opiskelijoita sparraamassa**
- **Myös William ja Ester Otsakorven säätiö on rahoittanut Sampon yrittäjyyden opetuksen kehittämistä**

Jävla SåsBolag Leijonanluolassa:

<https://esaimaa.fi/uutiset/lahella/a5e400f2-ac74-4967-9d56-e39827fe709d>

YritysSampo:

- Innostajana Kajaanin YritysAmis (3 tutustumismatkaa)
- Vuosi 2017 YritysSampo toimintamallin suunnittelu, 30 opettajan sitouttaminen, kokeilut Liiketaloudessa, Käsi- ja taideteollisuusosalalla, Puualalla ja Tieto- ja viestintäteknikassa, n. 200 opiskelijaa (Etelä-Karjalan liiton alueellinen innovaatiokokeilurahoitus)
- Keväällä 2018 haetaan OKM Strategiarahoitusta mallin levittämiseen muille Sampon koulutusaloille ja yhteisten aineiden liittämiseksi malliin

- [Ks.liite](#)

Opinto-ohjaaja Anssi Martikainen, Saimaan ammattiopisto Samposta on saanut Elämäntyö – palkinnon toisena henkilönä Suomessa. Kaakkois-Suomen ELO-verkosto huomioi Martikaisen hersyvin aplodein.

<https://www.lappeenrannanuutiset.fi/artikkeli/609081-elamantyo-palkinto-sai-palkitun-hiljaiseksi>

7. Kaakkois-Suomi kasvaa ja kansainvälistyy

Suunnittelutyöryhmän esitys: kehitysjohtaja Tuija Arola, Aikuiskoulutuskeskus Kouvola ja opinto-ohjaaja Anssi Martikainen, Saimaan ammattiopisto Sampo Mm. pilotteja, kokeiluja, hankkeita

Team Finland kasvu- ja kansainvälistymiskoordinaattorit Juha Linden (Etelä-Karjalasta) ja Asko Jaakkola (Kymenlaaksosta) kutsuttiin eteen sparraamaan Kaakkois-Suomi kasvaa ja kansainvälistyy –teemaan liittyviä toimenpiteitä, joista kertoivat kehitysjohtaja Tuija Arola, Aikuiskoulutuskeskus Kouvola ja opinto-ohjaaja Anssi Martikainen, Saimaan ammattiopisto Sampo.

Tuija Arola kertoi kansainvälistymiseen liittyvästä Future Professionals – logistiikka- ja ajoneuvoalan kansainvälistymishankkeesta. Uudet logistiikka- ja ajoneuvoalan osaamisvaatimukset ovat hankkeen keskiössä. Selvitetään, mitä ko. aloilla pitäisi tulevaisuudessa kouluttaa. Digitaalinen murros on käynnissä. Vanhat auton asentajan taidot eivät välttämättä riitä. Samoin logistiikkapuolella on mm. autonominen rekka.

Ko. hankkeessa on Aikuiskoulutuskeskus Kouvola ja Saimaan ammattiopisto Sampo. Hanke on siis kahden maakunnan laajuinen – Kymenlaakso ja Etelä-Karjala.

Korkeasti koulutetut maahanmuuttajat ja Kymenlaakson kasvuyritykset saatetaan yhteen. Parhaillaan etsitään 15 korkeasti koulutettua maahanmuuttajaa, kansainvälistä osaajaa, joita valmennetaan projektityöskentelyyn ja kehitysliiketoiminnan käynnistämiseen. Sitten haetaan paikallisia kymenlaaksolaisia yrityksiä, jotka olisivat valmiita ottamaan ko. osaajan tekemään kehitysliiketoimintaprojektia yritykseen ja tutkimaan miten siitä voisi tulla kasvua yritykselle. Meillä on myös Itä-Afrikan asiantuntija, joka hakee vastinpareja Itä-Afrikan alueelta kehitysliiketoimintaan.

Kolmantena asiana: OPH:n kansainvälisyysverkostohankkeiden seminaari on Kouvolaan 11.-12.4.2018 Kouvolaan Aikuiskoulutuskeskuksessa.

Koulutusvienti: Dar es Salaam -seminaarissa Tansaniassa 6.-8.11.2017 Tuija Arola oli käyttänyt puheenvuoron otsikolla ”Success story Finland”, jossa hän kertoi, että suomalainen hyvinvointi perustuu vahvaan toisen asteen koulutukseen. Tansanialaiset haluavat tehdä Tansaniasta kehittyneen yhteiskunnan. He näkevät toisen asteen ammatillisen koulutuksen arvon. He ovat tähänkin saakka arvostaneet koulutusta, mutta maisterit eivät ole tuotantolaitoksissa kovin käteviä.

Tansaniassa oli delegaatio: KVLAKK, KSAO, EKAMI ja XAMK. Kaikki verkostoituivat omien tavoitteidensa ja toimintasuunnitelmiansa mukaan.

KVLAKK teki 16 virallista yhteistyösopimusta tansanialaisten eri alojen ammatillisten oppilaitosten kanssa. Tansaniassa tulee kehittää opettajien osaamista. Sillä tehdään tämä muutos. Opettajat ovat suunnannäyttäjiä kehitettäessä yhteiskuntaa hyvinvointiyhteiskunnaksi. He perustivat yhteistyöverkoston 40 tansanialaisen sosiaali- ja terveystieteiden oppilaitoksen kanssa. Keväällä tulee Tansaniasta Suomeen ryhmä tutustumaan ammatillisiin opettajiin.

Tansanialaiset totesivat: teillä on työelämälähtöisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa Suomessa, mutta onko teillä erikseen koulu, jossa opetetaan teorioita? Tuija Arola oli yllättynyt, koska hän ei ymmärtänyt tätä ajattelua. Miten heidän ajattelussaan teoria ja käytäntö oli erillään, että ne eivät mahtuneet edes samaan oppilaitokseen. Arola oli vastannut, että meillä ei ole erillisiä oppilaitoksia. Teorian voi opettaa kyllä työpaikalla työn ääressä. Se on opettajan ammattitaitoa.

Verkoston muita koulutusvientihankkeita: Ghana, Kamerun, Kiina, Intia ja Venäjä. Venäjä haluaa rakennusalan työntekijöille koulutusta Suomesta.

Kasvua Kaakkoon liittyy maakuntauditukseen ja kasvupalveluihin ja on Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen ostopalvelupilotti, joka toteutuu Kymenlaaksossa ja Etelä-Karjalassa. Kohderyhmänä on korkeasti koulutetut työttömät (haastattelut, työnhaku, urasuunnittelu, oman osaamisen tuotteistaminen, haastattelut kasvuyrityksille, millaisia rekrytointisuunnitelmia heillä on). Yhteistyössä ovat Saimaan ammattiopisto Sampo ja Kouvolan Aikuiskoulutuskeskus.

Anssi Martikainen kertoi, että 1.3.2018 alkaen Samposta opinto-ohjaaja Tiina Koskela käyttää osan työajastaan Kasvua Kaakkoon kokonaisuuteen. Tavoitteena on tukea kaakkoissuomalaisen pk-sektorin kasvua ja liiketoimintaa ja kasvumahdollisuuksia. Ko. yrityksiä on Kaakkois-Suomen alueella noin 100-150; Kymenlaaksossa 60-90 ja Etelä-Karjalassa 40-60. Työttömiä työnhakijoita Kaakkois-Suomessa on 200-250; Kymenlaaksossa 120-150 ja Etelä-Karjalassa noin 90.

Martikainen kertoi, että selvitetään mitä osaamista tarvitaan, tarvitaanko muuntokoulutusta. Esimerkiksi miten tradenomeista tai restonomeista voisi saada yrittäjiä. Miten heistä voisi saada jopa tekniikan alalle? Esimerkiksi Sampoissa on tällä hetkellä tradenomi CNC-kurssilla ja hakee Saimaan insinöörinkoulutukseen. Hän innostui todella siitä. Opiskelee ohjelmoimaan tällä hetkellä CNC-koneita Sampoissa. Turku tekee tällaista tällä hetkellä. Osaajia ja yrityksiä saatetaan yhteen.

Yritysten ovia kolkutetaan ja tiedustellaan millaisia osaajia yritykset tarvitsevat. Korkeasti koulutettujen henkilöiden osaamista täydentämällä edistetään työllistymistä ja yritysten osaavan työvoiman saantia. Osaajia ja yrityksiä saatetaan yhteen. Työllistymistä sparrataan kaikin tavoin.

[Ks. liite](#)

Ritva Kaikkonen: Tällaisia toimenpiteitä esitettiin Kaakkois-Suomi kasvaa ja kansainvälistyy –teemaan. Mitä mieltä Team Finland kasvu- ja kansainvälistymiskoordinaattorit olette?

Asko Jaakkola: **Yritysten osaamistarpeet ovat nousseet aika lailla esiin.** Yritysten kasvun este on se, että osaavaa työvoimaa ei ole riittävästi. Vanhat ja uudet mallit ovat erilaisia. Datan, tiedon jako opettamisessa? Kaikilla on kännyköitä, yms. käytettävissä. On mentävä uuteen suuntaan. **Hyvällä tiellä ollaan; osaamistarpeiden selvittämisen tiellä.**

Juha Linden: Ihan hyviä hankkeita. Suomi on hankkeiden luvattu maa. Näillä hankkeilla haetaan vaikuttavuutta. Se on tosi hieno juttu.

Tämä kansainvälistyminen, koulutettujen maahanmuuttajien hyödyntäminen on meillä Kaakon kulmalla huima potentiaali, mikä on meillä isolta osalta hyödyntämättä. Sitä koetetaan eri tavalla edistää. Skinnarilan kampukselta valmistuessaan opiskelijat lähtevät kotimaahansa, vaikka halua olisi pysyä täällä. Yritysmaailmasta kuulee, että vaikka osataan englantia, ensimmäisessä asiakasneuvottelussa tulee esille, että suomea pitäisi osata. Kannusteita, ohjausta siihen suuntaan tarvitaan, että suomen kielen opiskelu pitäisi aloittaa mahdollisimman aikaisin.

Tavoitena on saada pk-yritykseen kansainvälinen työntekijä, natiivi, joka vie kansainvälistymistä ihan eri tavalla eteenpäin yrityksessä.

Juha Linden totesi, että verkoston voima on kova koulutusvientiin liittyvässä Afrikkaan suuntautuvassa hankkeessa. **Tosi hienoja ovat verkostoitumishankkeet. Hyviä ja vaikuttavia hankkeita!**

Asko Jaakkola: Kansainvälistymiseen liittyen on alueella yllättävän pieniäkin ongelmia, jotka on ratkaistavissa. Kansainvälistymishankkeisiin liittyen ”aina kun ”kopistaan” lähtee ulos niin fiksumpana tulee takaisin ja ei ehkä menekkään ”koppiin” takaisin”. Kansainvälistyessä opitaan. Nykyään ollaan ihan eri tavalla kansainvälistyneitä kuin 13-14 vuotta sitten.

Teollisuusneuvos Uusitalon yritystarinassa oli paljon samaa kuin Koneen Pekka Herlinin elämäkertateoksessa. Kansainvälistymimatkaan liittyen Herlin totesi: ”Me opittiin tänään jotain”.

Tulevaisuuteen suuntautuvaa keskustelua johdatteli Ritva Kaikkonen:

Etelä-Karjalassa (9.11.2017) ja Kymenlaaksossa (24.1.2018) on ELY-keskus järjestänyt yhdessä ELO-verkostojen kanssa tulevaisuuteen suuntautuvat Keidastyöpajat, joissa oli kolme keidasta:

- Kaikki yrittäjyyttä tukevat tahot tekevät systemaattisesti yhteistyötä.
- Kasvu ja kansainvälistyminen
- Ohjaamot ovat osa verkostoa. Strateginen kumppanuus (konkreettiset ohjaustoimenpiteet)

Kaakkois-Suomen ELO-toiminnan painopisteitä v. 2018–2019:

Monialainen ohjaus, uraohjaus, ohjaamot, siirtymät, työelämävalmiudet, yritteliäisyys, yrittäjyydenkasvatus, yrittäjyys, kasvu ja kansainvälistyminen, monikanavaiset TNO-palvelut.

ELY-keskus jatkaa elinikäisen ohjauksen verkostotyön koordinoimista Kaakkois-Suomen elinikäisen oppimisen ja ohjauksen strategian ja toimintasuunnitelman mukaisesti. ELO-yhteistyöryhmät johtavat, suuntaavat ja seuraavat ELO-toimintaa.

Kaakkois-Suomen ELO-verkoston toiminnan suuntaminen vuonna 2018: Tavoitteena on yhteistyön tiivistäminen, ohjauksen ja ohjausroolin sekä ohjauksen laadun kehittäminen ja toimintojen yhteensovittaminen. Verkostoyhteistyön tiivistäminen: ELO, LUOVAT, TYLA, YRITYS-SUOMI, ETNO ja EU-hankkeet. Vuonna 2018 ELO -toiminnan erityisenä painopisteenä on monialaisen TNO palvelun (Ohjaamo-toiminta) edistäminen ja jatkuvuuden varmistaminen. Kasvu ja kansainvälistyminen, pk-yritysten kasvun tukeminen, yritysten osaamistarpeet.

Vuosina 2016 - 2019 ELO-toiminnalla tuetaan hallitusohjelman työllisyyteen, kilpailukykyyn, osaamiseen ja koulutukseen sekä hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä linjauksia ja tavoitteita.

Kaikki yrittäjyyttä tukevat tahot tekevät systemaattisesti yhteistyötä.

Oppilaitosten (kaikkien yrittäjyyttä tukevien tahojen) ja elinkeinoelämän kanssa tehtävän yhteistyön systematisointi ja mallintaminen

- Kaakkois-Suomen mallin kuvaaminen (pilotteja, rohkeita kokeiluja, benchmarkkausta, **sähköinen järjestelmä**, 2 maakuntaa, Up Action...)
- Kaakkois-Suomen alueen brändääminen: isot kuvat, millä aloilla nuorille tulevaisuudessa töitä? Tiedolla johtaminen ja yhteistyöverkostot
- Tasa-arvoisesti ohjausta: kaikkien nuorten tutkintojen läpäisy tärkeää (mm. Nasta ja Carry On)

Konkreettiset ohjaustoimenpiteet; strateginen kumppanuus, ohjaamot keskiössä

- Monialainen verkostoyhteisyhteistyö, miten ohjataan
- Ohjaus toivonpsykologiaa sisältävää, ratkaisukeskeistä. Tavoitteisiin päästään erilaisia polkuja/reittejä pitkin.
- Teemat: työllisyyskoulutus, yrittäjyys ja hyvinvointi. Työllisyyteen rekrytointitapahtumat yhteistyössä työnantajien, TE-palvelujen kanssa. Oppilaitosyhteistyön tiivistäminen.
- Toivottiin Maailmalle! –tapahtumia. Toivottiin, että kansainvälistymistoimenpiteitä tarjotaan (opiskelemaan, töihin, vapaaehtoistyöhön ulkomaille).
- Hyvinvointi -teemaan esim. oppilaitosten, ohjaamojen, järjestön kanssa yhteistyötä - sekä yhteistyötä nuorisotyön kanssa.
- Ohjaamoiden toiminnan ja kohderyhmien laajentaminen, sote-ja maakuntaudistukseen liittyen

OPH/ Euroguidance:

Tälle keväälle on tulossa **Maailmalle.net tiimin toteuttamana ja EG:n tukemana 1-2 on-line koulutusta tutkinto-opiskelusta ulkomaille**. Koulutukset on suunnattu ohjaustyössä toimiville.

Ohjaamoille tarjotaan koulutuksia syksyllä sekä tavoitteena on tuoda sisältöjä myös kansallisiin ohjaamojen toimijoille suunnattuihin tilaisuuksiin, mutta nämä molemmat ovat vielä vahvistumatta.

Toki on mahdollista järjestää alueillakin kansainvälistymiskoulutusta oman verkoston voimin.

Euroguidancen kolmivuotisen työsuunnitelman lähtökohtana on ohjausalan toimijoiden kansainvälisen osaamisen kehittäminen sekä ohjaajien asenteisiin ja toimintaan vaikuttaminen heidän ohjatessaan asiakkaitaan – tavoitteena on, että kansainvälistä osaamisen kehittämisen mahdollisuutta tarjotaan tasavertaisesti kaikille asiakkaille. Tätä toteutetaan erityisesti koulutus- ja viestintätoiminnassa sekä kansallisessa ja kansainvälisessä verkostotoiminnassa eri sidosryhmien kanssa ja tiiviissä yhteistyössä asiakaskohderyhmän kanssa. Työsuunnitelmassa on mm. Lifelong Guidance in Finland – sisältöjen päivittäminen ja tuominen verkkoalustalle, uutiskirje- ja artikkelituotanto, opo-opiskelijakoulutukset, ohjaajien (monialaiset) koulutuspäivät (monikulttuurisuusteemalla ainakin tänä vuonna), ohjaamojen koulutukset ja on-line koulutukset yhteistyössä eri kumppaneiden kanssa. Uusia avauksia tavoitellaan myös kansallisessa verkostoitumisessa, tiedotustoiminnassa ja yhteistyössä alueellisten ELO-ryhmien kanssa ja Euroguidance tekee näiden osalta erilaisia kokeiluja ja avauksia kolmivuotisella kaudella.

ELY-keskus ja ELO-verkostot tekevät systemaattista yhteistyötä Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson liittojen kanssa; molemmista maakunnista on jäsenet ELO-yhteistyöryhmissä, täydennyskoulutukset, maakuntaohjelmapirosessit ja maakuntaohjelmat, verkostoyhteistyö, maakuntauudistustyön ryhmät ja tilaisuudet. Verkostojen merkitystä tuodaan systemaattisesti esille. Hanketyö ja kehittäminen. Kaakkois-Suomen neljällä Ohjaamolla on jäsenet ELO-yhteistyöryhmissä ja kuuluvat ELO-verkostoihin. Ritva Kaikkonen on kunkin ohjaamohankkeen ohjausryhmässä ELY-keskuksen edustajana.

Valtakunnallisen ELO – yhteistyöryhmän toimintasuunnitelmassa on strategisina painopisteinä: ohjauspalveluiden saatavuus, laatu ja toimintatavat maakunnissa, ohjausosaaminen, oppimisen ja ohjauksen digitaalisen ekosysteemin rakentumisen tukeminen, Ohjaamo-toiminnan edistäminen, ohjausosaaminen.

Mistä kasvua?

Etelä-Karjalan keidastyöpaja

- **Yrittäjyyden edistämiseen toivotaan yhä laaja-alaisempaa yhteistyöverkostoa – siis toinen aste (Sampo ja lukiot), Saimian ja LUTin kanssa.**

Juha Linden: Skinnarilan kampukselta saamme osaavaa työvoimaa. LUT on yrittäjyysyliopisto, yrittäjyyden edistäminen on vahvasti strategiassa. Osaamista tutkimuksen ja toimenpiteiden kautta. KV-potentiaali!

Minna Hämäläinen, LUT

Lappeenrannan teknillinen yliopisto on Suomen kansainvälinen yliopisto.

Juha Linden:

Yhteistyö on tärkeää: kaupunki, kunnat, yliopistot, julkinen sektori ja jatkossa maakunta.

- Yrittäjyyden arvoverkostolla uusia yrittäjiä ja elinvoimaa Kaakkois-Suomeen” siis A posse ad esse -hankkeen tulokset (ks. ELO-toimintasuunnitelman seuranta)
- Koulutusvienti ja kansainvälistyminen
- Kotikansainvälistyminen
- Yritykset voivat saada kv-opiskelijoilta tärkeää osaamista

Kasvu ja kansainvälistyminen

Mistä kasvua? Kymenlaakson keidastyöpaja (Ks. Kinnon kv-liite muistion lopusta liitelistasta)

- Tulevaisuuden osaamistarpeiden hahmottaminen, osaava työvoima
- Tuotteistaminen, kv-markkinoilla toimiminen, laatu
- Opiskelijavaihto ja työssäoppiminen kansainvälistää
- Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien apu yritysten kansainvälistymisen tukena
- PK-yritykset ensin kasvamaan ja sitten mahdollisesti kansainvälistymään
- Asiakasymmärryksen kehittäminen
- Myynnin koulutusta lisää kaikkiin oppilaitoksiin, koulutuksiin (vuorovaikutuksen merkitys, oman osaamisen myynti)
- Voisiko yritysten yhteistyön rajapinnoista löytyä uusia mahdollisuuksia?

Ritva Kaikkonen kiitti Kaakkois-Suomen ELO-verkostoja erinomaisista tuloksista ja erinomaisesta yhteistyöstä. Kaakkois-Suomessa on noin 250 NY-yritystä, muutamia nuorten osuuskuntia, toiminimi yrityksiä ja osakeyhtiöitä. Kaakkois-Suomen laajuiselle verkostoyhteistyölle mitä parhainta menestystä myös jatkossa.

- [Ks. liite](#)

Ritva Kaikkonen ja ELO-verkostot kiittivät YES Kouvola aluepäällikkö Reijo Vaurulaa yrittäjyyskasvatukseen liittyvästä ansiokkaasta verkostoyhteistyöstä Kaakkois-Suomessa. Reijo Vaurula painotti ESR-osarahoitteisten projektien merkitystä kehittämistyön mahdollistajina. Hän kiitti verkostoja hyvästä yhteistyöstä; ilman verkostoja kehittäminen ei olisi mahdollista. Tämä työ jatkuu Kaakkois-Suomessa.

Anssi Martikainen välitti puheenjohtajalle kiitokset; Raimo Vuorinen (Jyväskylän yliopistosta) oli todennut, että Kaakkois-Suomen ELO-verkostot ovat todella aktiivisia. Ritva Kaikkonen totesi, että Kaakkois-Suomen ELO-verkostoissa on upeita osajia, joten hyvä on yhteyshenkilönä olla.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti kokoukseen osallistujia ja päätti kokouksen klo 12.30.

Liitteet

[Kaakkois-Suomen ELO-toimintasuunnitelman tulosten seuranta maaliskuu 2017 - maaliskuu 2018](#)

Uusi suurtutkimus: Yrittäjyyskasvatus parantaa nuorten oppimistuloksia Suomessa <https://nuoriyrittajyys.fi/uskalla-yrittaa/uusi-suurtutkimus/>

[Lappeenrannan teknillinen yliopisto, kansainvälisyys](#)

[Lappeenrannan teknillinen yliopisto, yrittäjyyskasvatus virtaa kaakossa](#)

[Xamk, sujuvat siirtymät ja opintojen ohjaus Xamkissa](#)

[Kooste Keidastyöpaja Etelä-Karjala 9.11.2017](#)

[Kooste Keidastyöpaja Kymenlaakso 24.11.2017 ja liite Kouvola Innovation Oy](#)

[Konkreettiset ohjaustoimenpiteet Etelä-Karjalan ELO-verkosto](#)

[Konkreettiset ohjaustoimenpiteet Kymenlaakson ELO-verkosto](#)

[ESR-hankkeet Etelä-Karjalassa](#)

[ESR-hankkeet Kymenlaaksossa](#)

[Aikuiskoulutuskeskus, hankkeita](#)

16.3.2018 **Etelä-Karjalan** ja Kymenlaakson ELO-yhteistyöryhmien yhteinen kokous

JAKELU

	<u>Jäsen</u>	1. Varajäsen	2. <u>Varajäsen</u>
Etelä-Karjalan liitto	Anni Laihanen		
Etelä-Suomen AVI	Virve Smarzoch	Tiina Mäkitalo	
Saimaan ammattiopisto Sampo	Anssi Martikainen	Riitta Moilanen	
Saimaan ammattikorkeakoulu	Kristiina Rita	Pia Ruukki	
Lappeenrannan teknillinen yliopisto	Mari Trinidad	Minna Ranta	
Kaakkois-Suomen TE-toimisto	Pirkko Korhonen	Sirpa Valtonen	Tiia Piikki
Kaakkois-Suomen TE-toimisto		Tuija Luodelahti	
Kaakkois-Suomen TE-toimisto		Jari Saarinen	
Akava	Juho Liiri	Aku Lipsanen	
SAK	Sonja Laitinen	Ritva Miettinen	
STTK	Pia Roiha	Tuula Rantamo	
EK, ry	Jukka Lempiäinen	Elina Moisio	
Imatran Seudun Kehitysyhtiö Oy	Antti Oravuo	Katja Vehviläinen	
Lappeenrannan kaupunki, liiketoim:t Oy	Terhi Jantunen	Johanna Väyrynen	
Etelä-Karjalan kauppakamari	Petra Kuitunen	Mika Peltonen	
Socom Oy	Pirkko Haikara	Leena Kaljunen	Marjukka Heikkilä
Opetustoimen edustaja LPR	Tuija Willberg	Mari Routti	
Opetustoimen edustaja Imatra (seutu)	Jenni Harju		
Joutsenon kansanopisto	Ulla Huhtilainen	Ida-Maria Valtori	
Etelä-Karjalan Ohjaamo	Sirpa Räikkönen	Jenna Ahlberg	
4H	Helena Puustinen	Johanna Auranen	
Srkopisto Jaakkima	Helena Markkanen	Heli Mursinoff-Loikkanen	
TyönVuoksi Ry	Eija Palsinajärvi-Äikäs	Kirsi Reiman	Maritta Uuttu
Laptuote-säätiö	Esa Karhu	Pirjo Miikki	Virpi Ulmanen
Intoa Työstä ry	Kirsi Kärkäs-Vaittinen	Mika Salminen	
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Tea Munne		
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Tarja Paananen		
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Heikki Melolinna		
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Ira Kuvaja		
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Ritva Kaikkonen		
Kokoukseen pyydetty			
Pyroll Oy	Reino Uusitalo		
Kainuun ammattiopisto	Marko Karvonen		
Pasi Savonmäki	Keski-Suomen ELY-keskus		
Hämeen ELY-keskus	Merja Rossi		
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Juha Linden		
Sampo	Markku Vengasaho		
LUT	Elena Ruskovaara		
LUT	Minna Hämäläinen		
TE-palvelut	Vesa Auvinen		
TE-palvelut	Merja Jaatinen		
Sampo	Päivi Ovaska		

16.3.2018 Etelä-Karjalan ja **Kymenlaakson** ELO-yhteistyöryhmien yhteinen kokous

JAKELU

	<u>Jäsen</u>	1. Varajäsen	2. <u>Varajäsen</u>
Kymenlaakson liitto	Riitta Kallström	Toni Vanhala	Elina Ronkanen
Etelä-Suomen AVI	Virve Smarzoch	Tiina Mäkitalo	
Kouvolan seudun ammattiopisto	Timo Olli	Marja Sarante	
Aikuiskoulutuskeskus Kouvola	Leena Kaivola	Tuija Arola	
Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto	Sami Tikkanen	Ulla Jaskari	
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu	Eeva Kuoppala	Anne Vuorivirta	
Lappeenrannan teknillinen yliopisto	Mari Trinidad	Minna Ranta	
Kaakkois-Suomen TE-toimisto	Pirjo Laiho	Sirpa Valtonen	Tiia Piikki
Kaakkois-Suomen TE-toimisto		Tuija Luodelahti	
Kaakkois-Suomen TE-toimisto		Jari Saarinen	
Akava	Tuomas Riikonen	Heta Vilen	
SAK	Sonja Laitinen	Ritva Miettinen	
STTK	Asta Nurminen	Tuula Rantamo	
EK, ry	Jukka Lempiäinen	Elina Moisio	
Kymenlaakson Yrittäjät	Ulla Hovi, Arkkitehtitoimisto	Ulla Hovi Oy, Kotka	
Kymenlaakson kauppakamari	Petra Kuitunen		
Socom Oy	Pirkko Haikara	Leena Kaljunen	Marjukka Heikkilä
Kouvola Innovation Oy	Leena Gardemeister	Timo Lehmusmetsä	
Cursor Oy	Maarit Koverola	Heidi Sjögren	Jouko Luode
Opetustoimen edustaja Kouvola	Veikko Niemi	Timo Tiainen	Tuula Soininkallio
Opetustoimi Kotka	Juha Henriksson		
Kouvolan Ohjaamo	Sanna Heimonen	Mikko Tani	
Kotkan Ohjaamo	Leena Ruotsalainen	Kaisa Heimonen	
Haminan Ohjaamo	Irina Kujanpää		
Kymi alueverkosto	Hilkka Huisko	Pirjo Ranta	
4 H-yhdistys	Pinja Eronen		
Parik-säätiö	Aila Vainio	Pasi Hedman	Mirja Willberg
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Tea Munne		
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Tarja Paananen		
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Heikki Melolinna		
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Ira Kuvaja		
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Ritva Kaikkonen		
Kokoukseen pyydetty			
Hämeen ELY-keskus	Niina Lamberg		
Kinno	Kati Landen		
Kinno	Reijo Vaurula		
Cursor	Maarit Koverola		
KSAO	Antti Hieta		

Asiantuntijat ja suunnittelijat Kaakkois-Suomen ELY-keskuksesta ja TE-toimistosta